

ДАБРО-БОСАНСКИ
ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Издаје двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 9.

Сарајево, 1. Маја 1889.

Год. III.

Серафиму Перовићу,

приликом посвећења његовог за Митрополита Мостарског, 16. априла 1889.

Славу слави земља крчевита,
Ерцегова земља од Захумља, —
Раздјеже се слава на све стране,
А скупиле се главе одабране:
Франц-Јосифа Господара силног,
Инсталира доглавник му вјерни
Мостарцима митроносну главу.

Перовића Серафима дичног,
Ерцеговца вјерна земљи сина,
Рабра борца народнијех права —
Окружава љубав, вјера, нада...
Вјечно блистај звјездо наша сјајна!
И дуго нам браћи поживио —
Ћивот Савин послужио вјерно!!!
Гавр. Бољарић.

Показивање пута у царство небеско.

Бесједа православним Хришћанима. Од митрополита Инокентија.

(Слободан превод с руског.)

(Наставак)

Четврти одјељак.

*Како нам помаже Исус Христос у ходу
путем у царство небесно, и како се може добити
та помоћ?*

Дух свети, као Бог, треће је лице свете
Троице. Он је исто тако свемогућ, као Отац
и Син. Он оживљава, одушевљава и даје снагу
сатварима. Он даје животном живот, људима
разум а Хришћанима духовни горњи живот,

т. ј.: Дух свети уразумљује човјека и помаже
му ићи у царство небесно.

Дух свети не даје се по заслугама него
бадава, шаље се по божијем милосрђу људима
на спасење. Дух свети помаже овако:

1. Дух свети уселивши се у човјека даје
му вјеру и просвјету. Без њега нико не може
имати праве, истините и живе вјере. Без про-
свјете Духа светог у Божијм су пословима и

Његовијем уредбама и мудраци и учењаци прави слијепци. Напротив, Дух свети хоће да открије и самом простом и неуком човјеку унутрашњост тајни, и да право покаже дјела Божија, и може му дати да осјети сладост царства небесног. Човјек, који има у себи Духа светог, осјећа у души својој необичну просвјету, коју дотлен није ни познавао.

2. Дух свети, кад се усели у човјека, порађа у срцу његовом праву и истинску љубав. Права љубав у срцу чисти је жар или топлота, која га загријава; она је корјен, на којем ничу сва добра дјела. Човјеку, који је поткријепљен и задахнут истинитом љубављу, није ништа тешко, страшно и немогуће; њему нијесу тешке никакве заповијести, нити су му мучни закони, него му је све лако испунити.

По том је вјера и љубав, које човјеку даје Дух свети, највиши и најјачи начин, да онај, који их има, може лако, згодно, с радошћу и утјехом да путује путем, којим је прошао Исус Христос.

3. Преко свега тога, Дух свети даје човјеку и снагу, да се може одупирати замами свјетској, тако, да ако се он и корипети земаљскијем благом, користи се као привремени дошљак, не приљепљујући уз њега својег срца. Али човјек, који нема у себи Духа светог, уза сву своју ученост и добар разум, више или мање, увијек је роб и подајник свијета.

4. Дух свети дарива човјеку премудрост. То нарочито можемо видјети на св. Апостолима, који су прије но што су добили св. Духа, били људи прости и неуки; али последице: ко се могао да противи сили ријечи њиховијех? — Дух свети дарива премудрост у пословима и владању: тако н. пр. човјек, који има у себи Духа светог, вазда ће наћи вријеме и начин за спасење своје; и у сред свјетске хуке и уза сав свој рад он зна да стегне самог себе, док обичном човјеку изгледа да је то немогуће, па ма било и у самом светом храму.

5. Дух свети дарива праву радост и весеље срца и непоремећени мир. Човјек, који нема у себи Духа светог, не може се нигда радовати онаком правом радошћу, нити се веселити правијем весељем, нити може имати душевног слатког мира. Истина, и он се по гдје-кад радује и весели, — али, каква је та радост? Братка и нечиста; а весеља његова? — Она су увијек

празна, ништавна, последице којих досада, која настане, још га више савлада. Такође и то је истина, да такав човјек по некад бива и смирен, али то смирење није духовни мир него сан и дримење душе. Па тешко оном, ко не ради и не ће да се тргне из таквог сна!

6. Дух свети дава праву смјерност. Човјек нек је најразумнији, ако нема у себи Духа светог, не може на обичан начин ни самог себе познати, јер као што је горе речено, он без Божије помоћи не може загледати ни у унутрашње стање душе своје. Ако он чини добра другима и влада се поштено, онда он мисли о себи, да је он човјек праведан и још савршенији од другијех људи, те ондар мисли, да му више ништа не треба. Ах, како ли често пропадају људи због лажне увјерености о својем поштењу и својој правди, т. ј. од тога пропадају уздајући се у праведност своју, па никако и не мисле о хришћанском Духу и о помоћи Духа светог онда, кад им је најпреча помоћ Његова! А пошто се Дух свети даје само ономе, који га иште и тражи, с тога се и не даје онијем људима, који не само да га не ишту и не траже, него шта више не држе ни да им је то нужно; те за то они лутају у заблуди и пропадају. Али Дух свети кад се смјести у срце човјека, покаже му све унутрашње сиромаштво његово, слабост и поквареност душе и срца његова и удаљење његово од Бога; и при свијем добротинствима и правди његовој, покаже му све гријехове, љеност и немарност о спасењу и добру људи, његову себичност у самијем тобожњим и ништавним његовијем добротинствима, и његово гадно самољубље и то ондје, гдје се није ни падао. Најкраће рећи, Дух св. показује све онако, као што је у свом садашњем изгледу. Па тек онда почиње се човјек смиравати правом смјерношћу, почиње губити уздање у своје сопствене силе и добротинства, и држи себе да је најгори међу људима. А смиравајући себе пред Исусом Христом, који је само једини свет, у славу Бога Оца, почне се истинито кајати, и од тада прегне да не гријеша више, већ да живи уздржљивије; а ако ли он баш и има какво добротинство, које јасно види, треба да га је учинио и да га чини помоћу Божијом а никако другојачије, те с тога почне да се узда само у јединога Бога.

7. Дух свети научава истинитом молитвом. Нико се, док не добије Духа светог, не може

молити таквом молитвом, која одиста годи Богу. Због тога, онај који нема Духа светог, кад се почне да моли Богу, душевно је растрешен и мисли су му раштркане и прелазе с једног предмета на други, да их никако не може да на окупу држи око једног предмета; осим тога он не зна како ће да препоручи ни себе ни својих потреба, па ни то, шта ће ни како ће да од Бога иште; та не зна ни ко је тај Бог. А човек пак, у којем је Дух свети, познје Бога и види да му је Бог његов Отац, и зна како се прилази к Богу, како ли се и шта се иште од Бога. У молитви су Његове мисли скупа, уредне и чисте, а управљене су једино к Богу. Такав човек молитвом својом може свашто учинити, па ако хоће и брда премаћи с мјеста на мјесто.

Ето укратко сазнасмо шта дарива св. Дух ономе, у којем је настањен. Видјесте ли дакле да без помоћи и старања Духа светог није могуће не само ући у царство небесно, него ни корачити путем тијем. С тога је, дакле, најпрече тражити и искати Духа светог, и имати га у себи, као што су га имали и св. Апостоли.

Како можемо наћи и добити светог Духа, сад ћемо дознати:

Исус Христос рекао је, да Дух свети дише, гдје хоће, и да глас његов чујеш, али не знаш одкуд долази и куд улази. Ове ријечи значе: да пребивање Духа светог у срцу, или додир његов с нашијем срцем може се чути, опазити и познати, али не може се одредити доба и час, кад нас може он походити.

Такођер знамо да су свети Апостоли примали Духа светог од Исуса Христа, и да су га више пута примали и у оно вријеме, кад им није било јављено; јер они сами нијесу то одређивали нити назначивали, него онда кад је било угодно Исусу Христу. Само славни и знаменити силазак светог Духа био им је прије објављен и дошао је у одређено вријеме и у

одређеном мјесту; па и тад нијесу га добили по каквијем својим особитијем заслугама, него бадава: вјеровањем и надањем. А заједничка молитва, у којој су они проводили вријеме од узласка на небо Господа Исуса Христа, па до силаска Духа светог, била је не само повод да добију Духа светог, него да се њом и приправе за то. Дакле нико не може рећи тачно, да ћеш ти примити Духа светог тада и тада, или на овај и онај начин. Дух свети дар је Божиј; а дарови се раздавају ненадно и онда, кад је по вољи Дароватељу, који их дијели кад и коме Он хоће. С тога се врло варају они, који држе да ће добити Духа светог у то и то вријеме; а они, који сами измишљају за то начин, не само да не ће примити Духа светог него и велики grijех примају на себе.

Но, прије него ли ћемо о томе бесједити, како можемо добити Духа светог, треба рећи, да Духа светог може добити само онај, који право вјерује, т. ј. који признаје свету православу вјеру и који признаје онако право, без икаква додатка, одузетка или промјене, — него онако, како су нам предали свети Апостоли, показали и утврдили свети оци на великијем саборима; свака сумња и мудровање о вјери — непокорност је, а непокорни не може бити храм или дом Духа светог.

По науци светог Писма и по пробању великијех светитеља, ово су познати и истинити начини да се прими Дух свети:

1. Чисто срце и непоквареност (тјелесна — дјевојачка уздржљивост).
2. Смјерност.
3. Слушање гласа Божијег (владање по ријечи Божијој).
4. Молитва.
5. Свагдање прегоријевање самог себе.
6. Читање и слушање светог писма.
7. Тајне црквене а особито св. причешће.

(Наставиће се).

Лета Акилија.

Причица о празнику Пасхе.

(Свршетак.)

II.

Од састанка Лете Акилије с онијем бјегунцима и сједбеницима новог Бога, кад оно се пред храмом сукобише, — бијаше већ шест

мјесеци прошло. Једног дана у предворју кућњем а на златотканој пурпурној услоњачи сјеђаше и одмараше се Хелфијева жена, Лета Акилија. Она тихо пјеваше неку стару пјесну, коју је од

у своје мајке чешће пута слушала и научила. Слађаше се гледајући блиставу воду, која се прелеваше у мраморном водоскоку; уживаше, удишући свјеж ваздух, а око ње пиркаше млах и тих вјетрић, који благо струјаше између грана и лишћа старе, велике липе. Лета задовољно почиваше на пурпурној наслоњачи, као пчелица на мирисну цвијетку. Млада женица бијаше прекрстила руке на својем витком стасу, па весела и поносна уживаше милине земног живота. Око ње бијаше читаво јато црних, мелезних и бијелих робиња, које хитро предјаху, шијаху и везијаху; надметаху се која ће хитрије а љепше приуговорити одијела очекиваном дјетету, које се имађаше родити. Лета се бијаше малхо подигла у наслоњачи, осмјехиваше се на један мали накит, што јој га тури на длан њезина стара црна робиња. Накит бијаше опточен сјајнијем сребром, златом и бисером, — чаробан као и снови сироте африканске слушкиње.

У тај час уђе у предворје нека страна жена, одјевена у једношавној хаљини, пепељаве боје. По њезиној дугој коси попала прашина, а лице црвено, очи мутне од многих пролевених суза. Но и спет на лицу јој се виђаху и одејиваху зраци славе и љепоте.

Слушкиње Акилине видјевши туђинку, помислише, да је каква просејачиња, па је шћадјаху истјерати из куће; но Лета чим је виђе, тим и познаде да је та туђинка сестра Лазарева, Марија Магдалина. Лета скочи са својег сједишта, па сусретавши туђинку радосно јој проговори:

„Маријо, Маријо! Истина је; твој те је Бог услушао! Онај, кога си ти на земљи побожно љубила испунио је твоју молитву на небу. Он ми је преко тебе даровао оно, што сам тако жарко жељела. Ево види“ — показавши јој мален накит на руци — „колико сам сретна и колику ти благодарност дугујем.“

„Ја сам за то знала“, одговори јој Марија Магдалина, „па сам дошла, да тебе, Лето Акилијо, поучим у истинитој и правој вјери у Исуса Христа“.

Масалићанка чувши то нареди својијем слушкињама да је оставе с туђинком на само. Пошто се слушкиње уклонише, понуди Лета сребрену столицу Магдалини, да сједне на њу. Али Марија с презрењем отури столицу од себе, па сједне на земљу поред жила старе и велике

липe, од које је једнако вјетрић чарлијао. Кад сједне Магдалина проговори:

„Благородна шћери! Ти се нијеси гнушала сиротних ученика Господњих. Они бијаху жедни — и ти си их напојила; бијаху гладни — и ти си их нахранила. За то сам рада да те упознам са Исусом Христом онак, како сам га и ја упознала; јер сам рада да га и ти упознаш и обљубиш као и ја. У оно доба, кад сам упознала први пут ја сам била грешна, врло грешна!“ И за тијем поче јој причати како је дошла у кућу Симона прокаженог и пала по ногама Христовијем; како је учитељеве свете ноге полила мирисом из алавастра, па их онда отрла својом косом. Понови јој ријечи, које је благи учитељ говорио, кад су неки од ученика почели приговарати, што се толико миро просиња; јер нијесу схватили шта оно значи. Исус их благо укори што мрзе на ову жену, рекавши ми, да сам добро учинила, а ученицима одговори:

„С вама су увијек сиромашни и убоги, али ја нијесам. Ово миро, које је ова жена излила на моје ноге, то је принос за мој погреб. Заиста вам велим, да ће се ово, што ова жена учини, приповиједати у њезин спомен, гдје год се буде јеванђеље проповиједало“.

Послије исприча јој како је Исус ослободио њу од бијесова истјеравши из ње седморицу; па даље настави:

„Од тог доба живљела сам и живим под сјенком учитељевом као у новом „Едему“; од тада уживам сваку радост и душевно весеље, које ми вјера и љубав са собом у моје срце донесе.“

Марија јој даље причаше о свјема догађајима из живота Христовог; о Његовом страдању, смрти, погребу и васкресењу. Па причавши јој о потоњем уекликула је радосно и одушевљено: „Ја, ја сам га прва видјела кад је васкренуо. На његовом гробу затекла сам два анђела гдје, у бијелим хаљинама сједне на камену: један по више главе, а други ниже ногу. Ти анђели рекоше ми: „Жено што плачеш?“ А ја им одговорих: Плачем што су ми Господа одијели, па не знам куд су га дјели. Али каква се радост у мени појави, кад угледах пред собом Исуса мојега Господа, који ми се на први мах учини, да је баштован. Познадох га чим чух Његов глас, који ме зовну: „Маријо!“ Ја од радости

узвикнух: Равви — Учителу! и пружих му своје руке, но Он ми тихо и благо одговори: „Маријо! не дохватај се мене, јер још нијесам отишао к мојему Оцу на небо!“

Лета Акилија слушајући што јој Марија приповиједа мало по мало губљаше своје весело расположење. Она испитиваше саму себе и свој живот, и нађе: да се у многим и многим разликује од живота ове велике грешнице, која је толико обљубила својега Бога. Па сјећајући се онијех сјајнијех дана својега живота, што их је као богата, млада и лијепа великашица проводила у задовољству и раскоши; сјећајући се онијех веселијех дана, што их је проживила у највећем задовољству са својим другарицама, — преко ума јој прелажаше уживање у јелу и пићу, похађање театра, којем је и њезин муж Хелфије страшно одан био; живот богат и раскошан, пун сјаја и славе, којим је сладила своју тупу душу. Примјетила је да се у њезиноме срцу буди нека суревњивост, нека горчина иједа спрам божанствених дјела и догађаја Његовог земног живота; осјећала је горчину мука што их је Израхиљанка у својем чемерном животу препатила, па још и данас пати, јер њезино одијело, њезино тијело, бијаше покрила прашина но чудно јој бијаше, а чисто и завиђаше Израхиљанкину лицу, на којем се огледаху зраци особита сјаја и љепоте. Премисљајући о свему што је чула и што види, сва јој се душа ускомеша у њојзи и Лета Акилија сузницем очима и уздигнутом шаком повика Израхиљанки:

„Одлази ми испред очију! Одлази из моје куће! Ја сам мислила да сам срећна и пресрећна. Ја нијесам знала да на овоме свијету има још боље среће, од ове што сам је ја имала. Ја нијесам знала за већу и јачу љубав, од љубави спрам мојега доброг и ваљаног Хелфија. Нијесам могла ни помислити да има какве веће свете радости, од оне, којој су ме мајка и мој ђед научили, а то је: што су ме научили како треба богове поштовати и како им се треба молити.

О каква је то простота! Досадна и гадна жено! Ти си ми душу усколебала; ти си ми чувства потресла; ти си ми мој живот, којег сам у срећи и радости задовољно проводила, данас твојим говором и причањем ојадила и очемерила, да ми је већ омрзао! Много си ми наудила! Зашто си дошла, зашто си ми говорила о љубави к твојему невидимому Богу? Хвалиш се да си видјела твојег Учителја кад је васкресао. Лијепо, али ја га не могу видјети! Па и ова радост што ћу добити чедо, за којим сам свом душом чезнула, ни њој се сад не радујем као прије, јер си ми изнијела пред очи и представила ствари, које су за ме врло тешке; представила си ми твој живот свијетлим, чистим, трајним и вјечним, а мој тавним и празним. Израхиљанко! Ја те мрзим, ја те презирем, али ти у исто доба и завидим! Не ћу више ни да чујем, не ћу ништа да знам о твојем Богу, којег ти тако ватрено љубиш, којег тако одано поштујеш! Одлази! Јер ја не ћу, никад не ћу признати твојега Христа! Па и ово чедо, што га под појасом носим, ако женско буде, научићу га како треба поштовати и наше мале богиње, које нијесу веће од малог прста. Оне су од мермера и опеке, али се с њима свака без икаква страха може титрати и играти; — јер такав Бог треба нашој дједи. Ја осјећам у себи да сам и сад као мало дијете, јер ја нијесам била грешница нити је у мени било седам бјесомучних ђавола. Кажем ти — одлази и остави ме на миру са мојим малим боговима!“

Марија Магдалина видећи да њезин апостолски труд и предузеће не доноси плода, нити има каква успјеха, удали се из Летине куће и оде у неку пусту пећину, која се од тог доба прозва пећина „Света Валсама“. Светописци и историци једногласно увјеравају, да је Лета Акилија до неколико година по састанку с Магдалином примила Хришћанство и признала и вјеровала у истинитога Бога Спаситеља и Искупитеља свега свијета.

Посрбио
Архим. Венијамин.

Ријеч

на свијетло Васкрсеније.

Христос васкресе православни Христијани!

Рано јутрос, још прије него што је рујна зора крило по васељени распрострла — приповиједају св. еванђелисти — устао је Христос

славно из гроба, у ком је три дана мртав лежао!

Од страха . . . од необичне . . . божанствене свјетлости Његове уплашише се, престравише

се и обнезнањени ничице падоше стражари, који су постављени били да гроб његов чувају!

Побожне жене мироносице, које дођоше, да се смјерно поклонe гробу Његову и да миомиреним мастима помажу пречисто тијело Његово, мјесто Њега нађоше у гробу анђела на камени с'к'д'лаца, који им сазнавши њихову намјеру рече: што тражите овђе живого међу мртвима, он није овђе, ево мјеста гђе су га положили! Он је устао, Он је васкрсао из гроба!

* * *

Пренесимо се за часак и ми, богољубазни моји, на лаки крили нашијех мисли животворном гробу Христовом, представимо се и ми у духу пред свијетлим лицем анђела у бијело обучена, пак са псалмопјевцем царем и пророком Давидом весело запојмо ону побједну, ону значајну пјесму: „**Сен день, егоже сотвори Господь, възрадѣмса и възвеселимса конь**“!

Радујмо се и веселимо се браћо; на вељу радост позива нас данас и св. наша мајка православна црква! Радујемо се, имамо се и рашта радовати! јер у данашњи дан и опет светкујемо празник свијетлог васкрсенија Христова . . . . празник, кад се у срцима нашим рађа осјећај правога задовољства и радости христијанске!

Радујмо се! јер васкрсењем Христовим получисмо првобитну слободу, које смо толике вјекове лишени били!

Радујмо се! јер се данас скида са плећа наших вјечна клетва Божја, а обасјава нас благослов Његов!

Радујмо се! јер данас свеблагИ Бог заборава гњев Свој, који је излио био на нас, а озарава нас неограниченим милосрђем и бескрајном љубављу Својом!

Радујмо се! јер смо данас сапрани од грехова, којима нас окаљаше прародитељи наши!

Радујмо се! јер је проливином драгоценом крвљу Христовом запечаћено спасење наше!

Радујмо се најпослије, јер су нам данас отворене двери, које воде у вјечне обитељи небесне, . . . у царство небесно — пред самога Бога, гђе ћемо се наслађавати вјечним посматрањем светога лица Његовога!

Па весели и радосни, приступимо браћо драга и сестре миле! и духовним цјеливом цјеливајмо љутим страдањима и горком смрћу измучено — а чудесним васкрсењем прослављено нетљено и пречисто тијело Христово; и крјепку му се помолимо, да нас Својим васкрсењем заштити од сваке напасти, биједи и невоље, а увијек нас уздржи у међусобној братској љубави и слози; те да се тако ничим не помрачи веља радост наша, и да радости наше нико отме од нас, Амин.

Саставио и говорио:

У Чепину 1889. год.

Л. Богдановић,
парох. Адм.

Двије, три уз чланак:

„Смијемо ли нападати свештенство“ од г. С. Л. Пј.

У нашем љубљеном „Добро бос. Источнику“ у 1. 2. и 3. броју од ове године изиђе чланак: „Смијемо ли нападати свештенство?“, па читајући га навукоше ми се мучне боре на блиједом челу, као знак, да су се у глави мојој породиле „тма тем“ мисли, а све о ономе предмету, о коме и г. С. Л. Пј. у нашем Источнику изнесе читав низ лијепих, поучних и савјетујућих мисли, како за представнике вјере и морала — свештенике, тако и за паству: учитеље, општинаре и друге Хришћане, ма ког сталежа били.

Баш доста како који дан (бар је до сад) углед народном нашем свештенству опадао, ако

и није то опадање достигло онај степен, кога видимо у браће наше Срба у Србији, гђе Србин сретнувши у јутру свог духовног оца, рекне или помисли, да ће му наступајући дан и сретан бити. — Но, хвала Промислу, свештенство наше у Босни и Херцеговини, није до данас изложено таквој порузи, којом га обасипају његова духовна чада, а гајим у срцу наду да не ће ни од сада док је свјесних Срба, који знају, какве је услуге учинило свештенство нашем народу, све од оног кобног доба, када је Србинова слава помрчала и када је спутан тешким, гвозденим ланцима и букагијама, лицима и томруцима — изгледао

и очекивао, не ће ли му пошље стољетних мука и патња засијати један-пут љепши, јаснији и свјетлији зраци оне свјетлости, која је као насушни хљеб потребна сваком народу, који није рад да ступи на ивицу коначне пропасти и пада свога.

Ја кажем: Док је свјесних Срба не ће се углед нашем свештенству народном крњити и обарати. — И збиља, кад посмотримо мало пажљивије по свијету и око себе, кога видимо да понизкава свештенство а тим и његово високо звање?! — Боме видимо или онаква Србина, који от њуд не зна и не схваћа свету дужност свог пастира и чувара, него је оне погрдне ријечи нашао у онаквим чланцима или причама, које су написали и измислили такви људи, који ш њим једним духом дишу, па обојица спадају у том погледу у једну секту; или видимо такве људе, који су, као што лијепо каже г. С. Л. Пј. — завирили у неколике трговине пештанске или бечке, и прозвијдукали великим улицама некојих већих вароши, и тим пропутовали „сву Маџарску“, па богати и пуни искуства и знања, кога донесоме са пута, враћају се кућама, да свог свештеника на најбезобзирнији начин нападају и руже.

Многи се туже, да се у данашње вријеме све више и више гаси у нашем народу ватра оне вјере, коју је небесни Учитељ проповједао свијету и да морални, наравствени живот у Хришћана све покваренији бива. Народ наш а специјално интелигенција наша под упливом покварене цивилизације, рада је и тежи једнако за тим, како ће што боље подражавати туђим обичајима, који нису нашем српском народу својствени и природни. — Србине брате и Српкињо сесте! Клоните се туђинштине као љутог огња, а пригрлите и љубите своје обичаје, своју ношњу и оно, што се од вајкада српско звало а што су вам и предци у аманет оставили, надајући се, да ћете их ви потомству своме опет дати неоскврњене. — Но изгледа, да су се и предци наши преварили у нама, јер ми, мјесто да чувамо као светињу оно, што су нам они на чување предали, ми то напуштамо а примамо туђе обичаје, не знајући јадни, да су нам баш ти обичаји наши много припомогли, да се сачува у нашем народу вјера православна, да се одржи чувство религиозности и морала. — Оставимо се моде! Не мајмунишимо гњилој цивилизацији!

Не стидимо се наших српских особина! Туђе на страну одбади а љуби своје, јер ћеш само у брату пријатеља правог наћи!

Ето, какви смо ми, а колико још мана имамо?! Па ко ће све то лијечити?! Ко је позван да утврди Србина у вјери, да га одржи у хришћанском моралу?! Ко је позван да научи и упути маленог Српчића и Српкињицу да чувају српске особине, и да им укажу прави пут правде и истине, којим треба цијелог живота свог да корачају смјело и поносно?! Ко је позван да сваком приликом поучава српску мајку, како ће у духу српског народног поноса и народних особина васпитати чедо своје — своју и свога народа узданицу?! Ко је позван да упути Српкињу, како ће свјетовати синка свог онако, као што је и Јевросима свога сина Марка, ту најмилију и најдражу личност српског народа и највећег јунака у српским народним пјесмама:

„Немој сине говорити криво,
Ни по бабу ни по стричевима
Већ по правди Бога истинога.

Боље ти је изгубити главу,
Него своју огрјешити душу?!“

Свештеник народни позван је на то! Његова је света дужност да и у цркви и у кући, и у пољу и у шуми, и на сабору свима сакупљеним и сваком појединце, ма ког рода и старежа био, даде поуке у свему, што је хришћанско и човечанско, што је добро и лијепо, поштено, праведно и корисно за његов земаљски живот а особито за срећу и спасење његове душе. — Такав је позив свештеника! — Па немој драги Србине нападати и понижавати своје свештенство, кад видиш да је он онај, који те чува и брани свакад и свукуд; који пред жртвеником Господњим приноси Оду небесном топле молитве за „Здравіе и спасеніе всѣхъ христіанъ“, који ти је најревноснији учитељ и руковођа; који је живом ријечју узвишене науке еванђелске храбрио Србина да не клоне, да не малакше у вјери праједовској и лијепој нам народности српској. Сјети се, брате, да је свештенство од вајкада па и данас дијелило и дијели зло и добро, радост и жалост са својим народом, да „он мора пјевати, кад му се не пјева“ и кукаати и сузе ронити, кад му се не кука, па не ћеш рђавим ријечима вријеђати слугу Божијег олтара и проповједника

вјере и науке Спаса Христа нашег. — Није ни праведно омаловажавати свештеника и његову службу, па све ако и видимо ману и погрешку какву на њему, јер „НИКТОЖЕ БЕЗЪ ГРѢХА ТОКМО ЕДИНЪ БОГЪ“, дакле нисмо ни ми без погрјешке. — А знам, да не би ни теби било право, кад би те ко-год предуретао са које-каквим ријечима, па „ЕЖЕ СЕБѢ НЕ ХОЩЕШИ, НИМОШ НЕ ТВОРИ“.

При завршетку ових неколико редака, мо-рам примјетити г. С. Л. Пј. што каже: „наше учитељство поче викати противу, „поповштине“, као да је и оно сву арапску мудрост кашиком

посрвало“. — Бар мени изгледа да то није добро казано, јер и ако је г. С. искусно, да неки учитељи наши не слажу се са свештеницима и да њихов углед обарају пред свијетом, то не би требало закључивати да сви тако чине. У свакој пшеници има кукоља. Нијесу ни сви прети на руци једнаки, а тако и учитељи сви не могу дисати једним духом и једнако мислити. — А према неколицини учитеља не треба закључити да су сви такви и да „учитељство“ иде за тим, да српског свештеника омаловажава.

Др. О. уч.

О суђењу на смрт Спаситеља нашег Исуса Христа.

(Наставак.)

VII.

Шесте године послѣ рођења Христова лишен је Архелај своје власти и послан у заточење у мјесто Делфинат код Вијене, те римски цар Октавијен Аугуст постави Копонија Римљанина поглаваром Јудеје, и тако Јудеја постаде потчињена и подјармљена провинција велике римске царевине. Након Копонија дошао је као поглавар у Јудеју Марко Амвивије, а за њим Анин Руф, при којем је, док је он још у Јудеји владао, преминуо Аугуст Цесар а на пријесто римских царева ступио Тиверије. Овај император одазове Руфа а на његово мјесто постане епархом у Јудеји Валерије Грат, који је након једанаесте године своје управе позван у Рим а на његовом мјесту у Јудеји замијени га Понтијски Пилат, који је био пети управитељ Јудеје, што их је Рим слао.

Неки су мислили да је Пилат био прави управитељ (Præses), али та мисао није била права, пошто је он спадао у онај ред чиновника који су се звали „цесаревим намјесницима“ (Procuratores Cæsaris), па као такав стајао је под влашћу сиријског поглавара, правог и главног управитеља (Præses) којем је нарочито по његовом високом звању и припадало право да може пресуђивати у смртним случајевима, што су могли чинити и цесареви намјесници, који су шиљани у мање провинције, као замјеници управитеља, те су се звали епитрони или замјеници (Vice præsidis), а такав је био и Пилат у Јерусалиму.

Јевреји, који су се находили у том политичком положају и ако им је било дозвољено да сами управљају богослужењем, вјерозаконским пословима а уз то и многа одобрења, што су спадала у полицајни дјелокруг, то ипак нијесу имали никаква права располагати смрћу и животом једног човјека, јер је то било искључиво право господара, о којем су се Римљани много бринули и настојали да то право задрже као своје у својим рукама. По том какво су право имали Јевреји над животом Исуса Христа? Архијереји, књижници и њихови пријатељи фарисеи, којих је уважење сасвијем или дјеломично уздрмала Христова наука, који су се поплашили за своја вјерска начела због уплива, што га је Христос у народу уживао, могли су га питати о догматима његове науке, могли су се припремити и потегнути га на испит, па кад би га испитали и саслушали, онда би тек требали да докажу, да његова наука пријети њиховом богослужењу и да се противи њиховом закону, а а то су они и схватили; — али тај закон, ако се и није преиначио у вјероисповијести, то он ипак није имао силе приморавања у спољашњим заповиједима т. ј. није имао езекутивне снаге, па узалудно му је било и заповиједати смртну казну према кривици, којом су хтјели да обиједи Господа Исуса. Сабрање јудејско није имало власти да осуди кога на смрт, оно је могло испитати па према томе тужити Исуса главном управитељу или његовом замјенику, њему га предати да му он суди. Понављамо да Јудејци

нијесу имали права осуђивати на смрт, јер је то прво по својењу Јудеје ишло на Римљане; да сабрање не може нападати нити вријеђати оне, који су били едани туђинцу и да је могао једини управитељ казнити оне, који роптају на туђи јарам; и на тај начин је најглавније и највише господујуће право било у рукама Римљана, који су Јудејом владали, а Пилат, као цесарев заступник у Јудеји, није имао само извршавања (executio) него и право испитивања и пресуђивања над кривцима (cognitio) испитавши га најприје (a priori) па онда да о казни суди господствено, т. ј. по праву господара. Ако Пилат није имао то право по особитом налогу и заповиједи као vice praesidis али је и опет то припадало особно Пилату као управитељу провинције, не никако Јеврејима, но то Јудејци или нијесу разумјевали, или нијесу шћели да разумију. Дошавши пред Пилата они су захтјевали да се праведни Спаситељ осуди, јасно и одлучно су рекли: „Ми не смијемо никога убити“ (Јов. 18—31.) Како су дакле смјели да нападну личну слободу једног грађанина; како су смјели ухватити и на смрт осудити Христа Спаситеља; како ли су га смјели савезана цесовати и свакојако злостављати; по којем ли праву и на основу чега имаћаху они власт, да га сву драгу ноћ држе савезана и изложена погрдама које каквијех од људи, и тек га сјутри дан 14. нисана доводе законитоме старјешини?! . . . Бранитељи сабрања нијесу могли ништа истаћи, су чим би могли разложно да оправдају такове поступке. . . Дај да видим људе сабрања, који су изишли пред Пилата како би смо боље могли разумјети њихове поступке и дјела њихова.

VIII.

Безаконна насиља што су их Јевреји чинили над Исусом, и која смо до сад изложили, нијесу ништа према ономе што су чинили у својој распаљеној страсти и пакости пред законитим римским судијом с намјером да га еконе на осуду, коју су Христу они изrekli, или управо, да наваљивањем изнуде од судије потврду смртне осуде а против његовог убјеђења.

„Савезана Исуса поведоше од Каијафе у судницу, али бјеше јутро, и они не униђоше у судницу, да се не би опоганили, него да би могли јести пасху (Јов. 18, 28.) Да чудне побожности! Боје се да се не опогане на дан пасхе

улазећи у дом јазичника, а овамо су се тог истог дана, још прије него су Пилату дошли сабирали се у сабрање и савјетовали се о смртној казни. Пошто нијесу хтјели унићи. „Онда Пилат изиђе к њима напоље и рече: какву кривицу износите на овога човјека“ (Јов. 18, 29.) Ето гдје их не пита гдје је и каква је та осуда, што су је они изrekli, као што би то морао чинити, кад би његово било да просто изда потврду (exegultur), али ето гдје он прихваћа посао и испитује изнова још од почетка, јер му то и пристоји као старјешини, чије је право суђења, па с тога и пита их: „Какву кривицу износите на овога човјека?“ На ово питање Јевреји му одговорише безобразно рекавши: „Кад он не би био злочинац, не би смо га предали теби“ (Јов. 30.)

Они су жељели да Пилат прогласи Христа кривијем по вољи и тражењу синедриона, а да не испитује за његове кривице, па кад би се тај њихов предлог уважио, онда би они доказали „хулу“, што су опет знали боље сковати и знали су боље оцијенити него ико други, да би се и сам Пилат поклонии и примио њихову пријаву; али умјесто тога, Римљанин, осјећајући да су Јевреји својијем безобразнијем говором повриједили његово достојанство и част, на питања и захтјеве што их њему стављају, како би тако ограничили право власти његове, одговара им Пилат с подсмјехом и страшном проном: „Узмите га ви и по закону својему судите му (Јов. 31.) Овај проначан одговор није мимоишао Јудејце, јер се плашише да не би владар пустио Исуса Христа, па су се с тога трудили како би што црње представили и што јаче изразили Пилату узроке тужбе. Записао их је: какви су то узроци? Па дали су изнијели оне прве, што су их пред сабрањем истакли, „хуљење“ за које су Христа потворили и на које је Каијафа изрекао смртну пресуду? Не, јер то нијесу били довољни узроци да би се могли надати, да ће и римски судија пристати на смртну пресуду, коју су они изrekli, јер о њиховој вјерској распри није било стало једном Римљанину. Видећи да не могу постићи своју цијељ они изненада претворише вјерску тужбу у најстрашнију кривицу политичког значаја, махнувши се прве тужбе због „хуљења“ на вјеру, којом су били окривили и осудили Спаситеља У том се огледа и лежи права веза пакости и злобе, што им најгрјешнијим начином помрачују њихове душе, јер ето их гдје на сваки начин хоће да смакну

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Христа Спаситеља; па шћевши његову смрт не туже га више ради, тобож, нарушене њихове вјероисповијести, као што су то они прије узели тобож, као основ и главни узрок њихове пизме, него се претварају и лицемјерно туже, као да бране интересе и права туђина и њиховог гос-

подара, јер Јевреји тужише својег суграђанина и сународника, да хоће да узбуни народ против државе и власти побједиоца, да хоће да опет успостави царство јудејско, и да он сам буде цар јудејски. Туже га као издајника и бунтовника!

(Наставиће се)

Бесједа.

Говорио Ст. Шиниковић богослов IV. год. у Релеву.

Благочастива браћо!

Као што видимо и чујемо, да остали образовани народи у Европи, напредују у наукама и знањима, тако исто хвала Богу и наш српски народ а особито у ово пошљедње вријеме добро је отворио очи у погледу томе, јер је упознао и осјетио штету мрака и незнања, па због тога се исти и заузео, да се тога мрака опрости. Он је увидио да се његова св. вјера, народност и лично име „Србин“ одавно у опасности налазише, и да су многи тежили, да га са свијем и униште. Српски народ увидио је, да је свему томе узрок био, осим мржње његових душмана и тај, што је оскудан у просвјешћеним људима, који би умном снагом и без пролијевања крви знали бранити своје свето право. Он се дакле увјерио, да су његови свештеници, учитељи и остали грађани врло изостали иза осталијех просвјешћенијех народа у Европи. Једном ријечи, он је већ дошао до зреле мисли и познао све оно, што су сви ученији народи упознали, да треба школе заводити, у којима ће се омладина српска изражавати и с' другим просвјешћенијим народима моћи успоредити.

Од кад је ову потребу упознао српски народ, од тад је велик корак у наукама и учинио. А што смо (и прво него нам школе почеше цвјетати) имали по кога изученог човјека, можемо казати, да се изучио у туђим школама превеликим трудом и трошком. Сад је дакле српски народ почео школе подизати, жртву на олтар просвјете приносити

Зар ми нијесмо Срби? Зар би се наша општина могла друкчије звати него Српска? Хоћемо ли ми баш у томе најзадњији остати? Зар

не видимо како преобладаше код нас туђи језици на велику штету нашег српског језика? Зар нас не боли у срцу кад видимо и чујемо ће се на жалост многи српски син одгојен у туђини и напојен туђим духом, отуђио од своје миле народности пак јој и непријатељ постао.

Многе је наше синове постигла та зла коб, јер немајући згуду да се науче својему писму и књизи, туђе пригрлише и научише, ушљед чега не само да не знају српски читати и писати, појати и пјевати, него заборавише и свој матерњи језик. Зар да будемо према свему томе немарни и равнодушни? Не треба да будемо немарни према томе, него да чувамо своје потомство од те кујне болести. То смо дужни и дјелом показати и засвједочити. Ево ова мала дјечица наша дадоше повод моме говору. Она су наша мила омладина; она су живи споменици, који ће нам образ и све што нам је свето сачувати. Душа ове дјечице гладна је и жедна српске књиге, па су у вас старије пуним правом упрли очи, да им ову душевну глад и жеђ угасите. Притеците им дакле у помоћ, подајте им средства и покажите начин како ће се српској књизи научити т. ј. дижите школе колико вам силе допуштају, те ћете се тијем одужити како цркви, тако и народу, и тијем ћете се уписати у ред онијех родољуба, који често пута одкидајући од својијех уста, приносе на олтар народне просвјете.

Олтар је просвјете школа. Потребне су наше жртве и потпоре за одржање школе. Ништа не може на пут стати томе племенитом дјелу, него се једино ниште воља наша и љубав за просвјетом. Та нијесмо више под душманским

варварством, него смо у бољим приликама. У прва времена притискао нас бјеше мрак незнања за то, јер су многе сметње стајале на путу корисноме знању. С једне стране нијесмо се смјели бавити науком, а с' друге опет нијесмо знали цијенити корист знања као данас. Мјесто школа дизасмо и градисмо душманину дворове и љетниковце. Но да пријеђемо на главну ствар. Опет вас позивам са овог светог мјеста, дајте браћо да снимимо ону љагу са себе — дајмо младежи знања, јер кад с' нама црви а ш њима судбина завлада, благосиљаће нас или пак клетви, као што и данас имадемо доста примјера, ће млађи старије проклињу, или их благосиљају. Дјеца су наша, њива просвјете, па какво сјеме на њу бацимо, таки ће и плод донијети. Дјечица су наша млади и невини сосуди, и каквијем их духом задахнемо, такијем ће и одсати. Ово су наши напредници, а тешко њима ако им ништа друго, до новаца или кућу не оставимо. Од ове мале дјечице желимо ми да изиђу по времену свештеници, учитељи, љекари и у опште вриједни и достојни чланови друштва, па ако се разум њихов не обогати у дотичним наукама, него се оставе сама себи да тумарају по мраку незнања; ако не буду одгојена у духу своје вјере, у духу народном, онда какву срећу и какав напредак црква и народ од њих ишчекивати може?

Благочастиви хришћани! Ако и не можемо у своме мјесту подигнути великијех

школа, каквих имају друге вароши, које су опет веће од наше вароши, а ми можемо и признајемо да смо у стању основати једну српску основну школу, ће ће нам се дјеца учити. Ово се не односи само на оне, који имају дјеце, него и на оне, који их немају, јер за све нас је општа корист, ако народ ступи на виши степен изобразљености, али у духу народном. Ја знам да мало који од вас може на страни трошити за своје дијете, да му се изучи; па кад би и могао, какав би му био? Мало сам вам прије казао.

За то молим вас, одма поведите у првој сједници разговор о том племенитом дјелу и ријешите се, као и друга ваша браћа да овој омладини знања дамо. Што прије то је боље, јер брзо ће проћи године дјетињства, а то је најзгодније вријеме, кад се може положити темељ будућности. Сад је овој дјечици зора синула а нама је подне; дајте дакле да их научимо прије него нам се смркне, јер кад њихово подне дође, нама ће се бој се смркнути.

Најпошље препоручујем и молим, да овај мој важни и корисни предлог буде остварен и у само дјело произведен, за љубав ове миле наше дјечице, за љубав православне вјере, за љубав науке и просвјете, за љубав наше народности и за љубав наше отаџбине. Ако ли пак ни за једно од ових, а ви за љубав распетог Христа, који је дјецу љубио и препоручио да их љубимо. Амин

Одломак из Литурџике.

1. Облик и унутрашњост православно-натоличанског храма.

(Наставак.)

Свете иконе на иконостају у већим црквама обично су овако поређане: Из праве цркве с десне стране царских двери стављена је икона Спаситељева; а с лијеве Његове пречисте Матере. С једне и друге стране ових икона стављене су иконе оних светитеља, који се или особито или у извјесним мјестима највише поштују. Тако се с десне стране свете иконе Христове ставља икона оног светитеља, коме је извјесна црква посвећена. У другом горњем реду насликано је дванаест главних празника, поврх тога иконе светих апостола, а у четвртом највишем реду иконе које представљају ликове пророка. Изнад царских двери а између дванаест главних праз-

ника постављена је икона св. тајне вечере усред апостолских ликова пак икона Исуса Христа у виду цара или првосвештеника као главни предмет њихове проповиједи; напосљетку усред пророчких ликова намјештена је икона пресвете Дјеве са младенцем Исусом као предмет њиховог пророчанства, рашта се пророци и изображавају са оним симболичним знацима, под којима су ваплоћење Христово предсказивали. На врх иконостава ставља се скоро увијек крст са распетим Христом Спаситељем.

У другом одјелењу т. ј. правој цркви налазе се следећа спомена вриједна мјеста:

Солеа (solium = престол) је узвишено и подигнуто на једну или више степеница мјесто

пред олтаром, гдје се вјерни причешћују. Солеа је кадкад од остале цркве одијељена оградом (шипкама) с тога, да свештенослужитељи могу без сваке сметње из олтара у цркву и из ње у олтар улазити.

Амвон је узвишено округло мјесто на солеји или испод ње. Служи за читање апостола и еванђеља и држање проповиједи а представља онај камен, с кога је анђео мирносицама васкресење Христово објавио, или онај бријег, или лађу, с којих је Спаситељ народ поучавао. У катедралним црквама налази се још један засебан амвон на сред цркве, гдје се епископ облачи, црквено-служитеље посвјећује и прије почетка литургије Богу моли.

Пијевнице, — то су мјеста гдје стоји клир т. ј. чатци и пијевци. Постављене су с сједне и друге стране цркве у сврху измјеничног појања духовних пјесама и представљају анђеоске корове (ликове).

Права црква често је одијељена од унутрашњег притвора зиданом преградом једним или тријм вратима, од којих се средња красна врата називају, јер се на разне начине украшавају.

Западна врата, која из унутрашњег у спољашни притвор воде, зову се велика врата.

Зидови унутрашњег притвора украшавани су разним св. иконама, а у притвору нема сада никаквог особитог намјештаја; само у старим црквама налази се по гдје-гдје у унутрашњем притвору крстоница за обављање крштења, па пошто крштење означава улаз у црквену заједницу, то се крстоница баш на улазу у праву цркву поставља.

У спољашњем притвору чувају се некад чекићи и клепаала т. ј. гвоздене и дрвене даске на чију се звуку и глас вијерни на молитву сакупљаху; а од времена пак, од кад се почеше звона употребљавати, стадоше се на том мјесту торњеви (звоници, куле) подизати.

(Наставиће се.)

Старе књиге.

Књижница од 107 листа у мало коло тврдо везана, без првих и последњих листова писана негдје рукописом старинским, а негдје минејским словима, која се тешко читати може, по њеном садржају назваћу је „Чудеса матере божије“ — јер о њима највише говори. Њу је морао преписати какав побожни Хришћанин у својој породици за домаћу забаву, јер види се, да су је три-четири руке писале. Назначено негдје при крају ва лето 3626, а 66 рождства хва 1754 (1754); дакле ваљда је те године и писана.

Почиње најпре месјацослов. Има у истој књизи близу краја једна примјетба, која каже, ако су црвена слова у имену и црвени број, онда се празнује цијели дан; ако је само број црвен, онда се празнује по дана. Ја ћу овдје све такове дане назначити.

I. Мјесец септембар искинут је сав.

II. Октоври имат дни ла. днь имат час аг а ношч ги.

покровъ прѣстѣ вѣ . . а. све црвено.

стго апла. Өми . . 3. све црвено.

стих мч. срגיע ивакь . . 3 само број црвен.

ста петка параскева . . дч. све црвено.

стго евангела лски . . ни све црвено.

стго велико мч. артеміа . . к. само број црвен.

стаго вел. мч. дімитріа . . к3 све црвено.

стго мч. нестора . . к3 само број црвен.

III. мѣц нѣселвон рекоми листогонъ има дни л. днь иматъ час. 1. а ношч ді. види се да се преварио писац у називању мјесеца: тако децембар зове студени. Јануара нема, јер је издеран, вѣрварь рекоми сіечанъ. Мартъ рекоми велъча, Апрель рекоми вж33акъ, Маи рекоми трлван, Иніе рекоми свиканъ. Италіе рекоми српан, Августъ рекоми колокоз.

ла. положеніе чтнаго погаса прѣстїе вѣдци нашемъ вѣци. Ово је све црвено написано. Коцець прїетъ месѣцословїю.

Слово претїе владичице наше богородице о прехождених мук жеке чати.

Приде пречїста на гору јелїонскују и помоли се Богу и рече вапме оца и сина и свјатаго духа да санидет на мње

велики архангел Михаил иже нест над мукама да ми скажет васе муки и т. д.

Чудо о девици дашћери јейже исцели руки отсечение пресвјатаја богородица. — Беше неки цар благочастив в земли врашкан имјаше дашћер девицу красну велику умршијже мати јеје поет цар отац јеје другују жену и т. д.

Чудо о вадовици убогой и о богату члку, повест полазна слишешћим человеком. — Беше неки ијерей цркви градские јегоже позваше ва једин дан да пречестит једину жену убогу болну и т. д.

Чудо дивное о јоане, иже немогаше научитисе чатенију книжному разве радуисе марие. — В пределех старого рима ва једином граде беше једин человек именов Иоан и т. д.

Чудо о отроку јеже предаде јего мати ва зачетију побесу и свободисе слоју престоие бце. — Беше једин человек са женоју своеју обое боешћесе Бога и творешће милостинју и т. д.

Чудо страшно о послушани родителен свих и о стои летургии послушани — В дан Отодосја великаго цра бе неки члк ва константинополи добродеталан ва жити, и ва јуности бје богат и т. д.

Чудо о девицах неповиних имже посла са небес венце пресвета владичица богородица. — Жена нека благородна и добродјетелна имаше две дшчере красни зјела ихже учаше добродетели и т. д.

Чудо о отрокту јегоже уби члк зли исказа дете и то уби јего. — Жена нека добродетелна и блгочастива и ка престои бци велики благоговена, име мужа нечастива и т. д.

Чудо о жене јаже роди черно дете, избави ју от води пресвета богородица. — В граде јегоже нарицае тивра и течет посреде јего река велика зовема карис на неиже јест мост камени велик село и т. д.

Чудо бци о убоном детишчи от оца јего јевреина, и васкресе јего преста бца — Жена нека јевреина непразна имее велику муку немогушчи родити отроче јакже случаетсе многим женам и т. д.

Чудо бци о жене некоеи јейже вазе образ на себе преста бца избави ју от

беса. — В старом риме бје человек неки богат велики, име жену зјело благоговену и боешчусе бога, иже имаше велику лјубов и т. д.

Чудо богородице о девици заже отреза нос иустне свои, да сахрани дество свое чисто. — Бје нека девица добродетелна име јей Јефимиа дашчинеко его Јевтимија, аже она обещча дество свое пренепорочнен богоматери и т. д.

Чудо о мужу и жени иже саранише дество свое чисто. — В време аркадиа ионориа цара по успени свјатаго алексие божиа человек ва риме мнози члвци раниаху дество свое и т. д.

На свршетку ових чудеса стои написано: слава бгу о васех.

За чудесима иде: Правило безкнижну человеку, колико треба метанија правити на дан. — Сеже устав ка немогушчим о своих гресех исправлати постом и телом своим. — Слово ст. иоана златоустаго причта о души и телу точију разуме се что је — рече неки от философ једин глагол многи разум имат завршује: Богу слава ва веки амин.

Слово от васех вешчех ходещих и летещих.

Номоканон сиреч законуу правило са бгом поучение ка дховним отцем. — Седам дел милосрдиа. — Пак онда седам азбучних писмена, што означавају дане недељне; положена су у два четверокута, а покрај њи друга писмена, што немогу докучити шта означавају.

Сеже толкование о буквици разумей:
а. аз јесам васему миру свет.
б. бог јесам прежде васех век.
в. вижу васу таину члчаскју
г. глаголуже вам сном члчаскам
д. добро је верујущим ва име мое итд.
Пак онда съеди: Пасхалиа азбучнаја.

Сказание о конче сего света како оче бити пред страшни суд за 16 дана итд.
Седам даров стаго духа и т. д.

Седам таини цркви и т. д.

Колико сунт плодови стаго духа и т. д.

Седам делех милосрдиа и т. д.

Седам греот самртних и т. д.

Кои сут врази домашну челоујеку итд.

Знаи о празни Христови кои подобае т празновати. (Овде је речено, кои се празнују цео дан, а кои по дана.) о месецех кои држит итд.

Епакте лету начинает; мрат е арила мане е и т. д.

Ведомо да јест јако ва годишче сут вг. месеца. а недела ПК и т. д.

Испод овога је назначено: ва лето **ЗСЖБ Θ** рожаства **ЯУНД**, (ваљда је онда писана ова књига).

А се имена зодичам по мени мца, итд.

Епистолиа господа бога и спаса нашого Исуса Христа благослов: Слшите прасловни христани са страхом и трепетом истину да веруете и како паде един камен у ерусалиму и т. д. има свега десет листа.

Луное, течение, каждо луна имат дни. КΘ. и пол дне и пол часа и петују част.

Круг луна а основание дг пак онда по реду иде све до круга, вг а даљи су листови издерани и истргнути.

И со тим се завршује ова књига, која се се налази у митрополитско-конзисториалној архиви у Сарајеву.

П и т а њ е:

Од када се чита у цркви акатист пресветој Богородици, и шта значи та ријеч?

О Д Г О В О Р:

Као што је већ познато, акатист пресв. Богородици, сачињава главни дио јутрење суботе пете седмице васкршњег поста; а чита се у Петак у вечер. Састоји се из 12 икоса и 13 кондака, рачунајући овамо и кондак: **Возбраннои коеводк повкдителнаа...** Прочита се сав у 4 пута, и то: пошље прве и друге редовне катизме, и пошље 3. и 6. пјесме канона.

Установа акатиста потиче из године 626., кад су, за владе цара Ираклија, ударили на Цариград са истока Перзијанци, а са запада Скити или Авари (Цркв. истор. Инокентијева 9. виј. д. 1. стр. 151.), и кад су се ослободили цариграђани од непријатеља помоћу божје матере. То се догодило у суботу пете недјеље великога поста (в. синаксар на тај дан.) Цариградски патријарх Сергије бијаше с народом у великом страху, да ће непријатељ освојити град. По жељи народа пође у литији кроз град са иконом Богоматере, коју зваху Грци одигитриом — и у то в о д и т е л и н и ц о м. Одједан пут дуне страхан вјетар, који тако силно усталаса море, да су се непријатељске лађе е реда потопиле. Народ радостан, што се ослободио на тај начин душмана, на-

грне у цркву влахеранску, што се налазаше на обали морској, препојао је читаву ноћ пјесме у славу и похвалу свете Богородице. — Старо предање гласи, да се мати божја јавила двама шљепцима у Цариграду, да их је одвела у храм влахерански пред свој лик, који је исписао св. јеванђелист Лука, да им је ту даровала вид, и да од тога доба зову Грци ту икону одигитриом (огос = пут и аго = водим. Смоиодовић: Литургика 4 издање стр. 253.)

Но и пошље су се Грци у два маха спасли помоћу матере божје; за царева: Константина Погоната (670 — 671.) и Лава Исаврика (716 — 740.), или, као што неки казују, за цара Михаила Ш., кад су ударили на Цариград киевски кнезови Асколд и Дир г. 866., и због силног вихора на мору, несрећно прошли. — Заједно са успоменом на трократно избављење Цариграда славио ми пресвету Богородицу као помоћницу у молитвама за опроштење гријехова наших.

Акатист је ријеч грчка, сложена из негације а = не и катизо = сједим, дакле не еједим, т. ј. стојимо, кад се чита похвала Богоматери. **Стоникъ на чтении** каже Тријод. Т. А.

Дописи.

„Сиротиња и селу си тешка;
камо л' кући у којој си“.
(Народна пословица)

П. Г. Уреднице! Веома ћете ме обвезати, ако овим ријечима мјеста дате у Вашем листу; не толико ради мене, који Вам ове ријечи достављам, но ради саме ствари коју Вам желим изнијети, и која занета заслужује да се на јавност изнесе.

Обилазећи домове моје парохије, и прегледајући њихово унутрашње стање, падала ми је оштро у очи голотиња, босотиња и потавњелост чељад, особито ситне ђеце. Не треба дуго размисљати зашто је то; но кад, Србине брата помислиш, да ће у таком јадном стању и живљењу нестат „соколова ока“, па и „плећа к'о стјена широка“; а ти притеди чиме можеш и како можеш.

Глад, голотиња, босотиња и нечистоћа домова, у којима проводи часове огроман број народа овога краја, мора пасти у очи пријатељу нашег народа. — Ја, као свештеник све што могу учинити у том погледу, остало би као глас вапијућег у пустињи, а сиротиња и селу је тешка, а камо ли није кући у којој је; да се не нађе добрих људи, који приме срцу јадно стање наше сиротиње, а Бог им дао те могу, па и помогну. — Факта нек говоре, јер све моје ријечи су малене према оним ријечима и благосиљањима сиротиње: „Е, Бог га поживио! — Бог му надокнадио!“

На Лазареву суботу о. г. предато је овоме српско-православном протопрезвитерском уреду у Требињу, писмо овог садржаја:

„Драги свештениче!

Ти ми више пута рече, да има доста наше јадне браће, која немају ни прашке брашна у својој кући; те зато што ме боли њихово јадно стање — одвојих нешто мало од својих прихода, и одлучих да теби метнем на расположење:

три хиљаде кила брашна Нр. 9., теби свештениче, знајући да ћеш ми ову молбу испунити и ово брашно међу нашом сиромашном браћом најбоље знати подијелити.

Јесам твој *Томо Беловић*“.

Не само да сам тачно извршио жељу г. Томе Беловића овдашњег трговца и честитог грађанина, но сам готов свакоме стати на услугу у оваким стварима.

А сад нек је овим путем изречена јавна благодарност г. Беловићу како од стране моје, што се баш на мене обратио, тако и од све сиротиње, која ће на свијетло васкресеније барем са кором хљеба благовати и у његово здравље, срећу и напредак се Богу молити, као што ћу и ја чинит као народном добротвору. Нека му Бог надокнади, а и хоће „ако Бог да“, јер ко сиротињи даје Богу позајмљује!

У Требињу на цвијети 1889.

Сава Л. Пјешчић,
свештеник.

Р а з н о.

Посвећење херцеговачко-захумског митрополита г. Серафима Перовића, обављено је 16. априла о. г. у Мостару од тројице патријархом одређених архијереја, и то: од митрополита Дабро-босанског г. Ђорђа Николајевића, митрополита зворничког г. Дионисија и Боко-которског епископа г. Герасима Петрановића.

Чину посвећења началствовао је као замјених патријархов митрополит Дабро-босански. О овој свечаности донијећемо у идућем броју опширнији опис.

Српска православна црквена општина у Бечу, закључила је да у течају наступајућег љета о свом трошку у Бечу у Видовој улици сагради општински дом, у коме ће смјештена бити црква, парохијални стан, српска вјероисповједна школа и стан учитељев. У ову ће цркву припадати и Чеси православне вјере, који у престолници аустријској станују.

Бугарски Јевреји прелазе у православну вјеру. Прије неколико дана покрестило се у Софији у три-пут 17 дјевојака јеврејске вјере. Крштење је свршено у цркви св. Краља.

Наредба преосвештеног епископа нишког госп. Димитрија, коју је издао свештенству актом својим од 16. јануара о. г. ЕБр. 99. гласи у шљедећем: „Дознали смо, да многи свештеници, на захтјев својих парохијана, држе парастосе у недељне и празничне дане, у вријеме причасне, да би на тај начин принудили све богомољце да увећавају свечаност посмртних помена, ради којих они нису дошли у цркву. Па како је ово

противно канонима и црквеним уредбама то наредујемо:

1. Строго се забрањује држати парастосе у недељне дане.

2. На празничне дане могу се држати парастоси само послије литургије, т. ј. послије одпуста и раздавања нафоре.

3. Само у обичне суботне дане, ако се не догоди какав празник или светац кога парохијани славе, могу се парастоси држати и у вријеме причасне. У противном случају и тада ће се парастоси држати послије одпуста и послје резања колача“.

„Ц. Г.“

Друштво св. Саве у Биограду имало је 29. јануара о. г. свој трећи главни скуп, на којем је прочитано, да стални фонд друштва износи преко 116.000 франака, а фонд за трошење преко 6000 франака, свега дакле 122.000 франака. Број редовних чланова износи 1400.

Медicina у духовним семинаријама у Русији. У школеком одбору св. Синода руског расправљаће се скоријем питање о предавању основних начела медицине у духовним семинаријама. Овака предавања већ су ради огледа уведена у Кијевској духовној академији.

Друштво св. Климента. Под овим насловом основано је прошле године у Софији (у Бугарској) друштво, коме је задатак „да шири по народу корисна знања и да му развија чуство за лепоту.“ Ту цијељ постизаваће друштво издавањем књига за народ, и оно је већ издало 1. свеску под насловом: „Библиотека свети Климент.“

Књижевне вијести.

У књ. црн. државној штампарији на Цетињу изашла је: **Просвјета**. Лист за цркву и школу свеска I. II. III. са овим садржајем: А. службени дио. 1) Распис Митрополита Митрофана Свештенству Црногорском поводом срећног и побављења Цара Руског Александра III. Октобра 17. год 1888. 2) Распис Митрополита Митрофана Свештенству Црногорском о Богојављенском водоосвећењу. 3) Дисциплинарна Правила за ученике Богословско-Учитељске Школе 4) Распис Министра Просвјете и Цркв. Дјела окружним и племенским капетанима о рачуноводству школских прихода и расхода. 5) Распис гл. шк. Надзорника учитељима и учитељицама основних школа о разним наставним потребама. 6) Извјештаји ревизора о основним школама црногорским у шк. год. 1887/8. I. Катунска нахија 7) службене вијести. Б. Неслужбени дио. 8) Црквене Проповиједи. Бесједа Његовог Високопреосвештенства г. митрополита Митрофана, говорена у цркви Женског Института на Цетињу 26. Фебруара 1889 9) Православни Свијет у минулој години 1888. I. Српство. II. Русија. III. Бугарска. IV. Румуњска. V. Грчка. VI. Православни Исток. 10.) Просвјета и Школа: I. Треба ли Црној Гори просвјета? Од. J. II. П. Невоља у нашијем осн. школама. од П. 11.) Наука и знања: I. Историја. Смисао и значење теократске владавине у Црној Гори. Од П. А. Ровинског. II. Индустија. Што би ваљало

урадити да се подигне домаћа индустрија? Од Ст. III. Пољска Привреда. Садимо — садимо и садимо! Од Иванковића. 12.) Старине. Крст Мркоvesки у Бару, Од Ф. Радичевића. 13.) Црквено просвјетни фондови у православном Српству: I. Народно-црквени фондови Срба у Војводини. II. Фондови под управом „Матице Српске“ у Новом Саду. III. Фондови уз срп. учитељску школу Сомбору. 14) Дарови црквама и школама у правосл. Српству. 15. Прослав. 16) Црквено-просвјетне биљешке. 17) Личне вијести. 18) Читуља. 19) Црквено-школска књижевност: I. Српска и хрватска. II. Руска. III. Страна. 20) Одговори „Просвјете.“ 21) Претплатаници „Просвјете“. 22) Књижевна објава. 23) П. Н. уписницима „Просвјете“. Лист се данас разасиље на све стране. Цијена му је: За Црну Гору на годину 2 форинта — на по година 1 фор. Изван Црне Горе на годину 3 фор. на 4 мјесеца 1 фор. Поједине свеске стају у црној Гори свака 20 новч., изван Црне Горе свака 30 новч. Претплата се шаље: или непосредно уредништву „Просвјете“ на Цетиње (у наплаћеном до Цетиња писму) или на г. Петра Рамадановића у Котор (са означањем да је за „Просвјету“.) За уписнике из Србије прима претплату књижара Валожића у Биограду, Скупљачима претплате припада 10%.

Цетиње, 31. Марта 1889.

Уредништво „Просвјете“.

Читуља.

† **Партеније Давидовић**, игуман манастира Гомијонице, последи тешког пол-годишњег боловања преселио се у вјечност 28. марта о. год. у истом манастиру, и сјутри дан 29. последи подне опојан је од четворице свештеника и једног јеромонаха, и сахрањен у порти између гробница његових предшественика

Покојник је рођен у Санском-Мосту 1822. године.

Није познато је је науке учио и шта је свршио, по прилици може се мислити да није могао редовно оног времена ни IV разреда основне школе свршити, али ипак био је у црквеним дужностима доста практичан.

Произведен је за јеромонаха 1847. а за игумана посвећен је 1853. године.

Под његовом управом, према прошлим приликама и доста тешким околностима, манастир је Гомијоница доста напредовао; јер покојник је исти манастир на западној страни наставио, прекрио и пред истим дрвени звоник подигао.

Куће у којима су калуђери становали спалили су Турци 1867. год., но покојник их је последи обновио и на горњи спрат подигао; другу једну нову кућу саградио је за школу и једну готову за 1000 фор. у Бањој-луди купио.

По народном приповиједању, покојник је доста страха и невоље код овог манастира претрпио: кнежопољске буне 1858. удијенили су га Турци 400 # а у вријеме устанка 1875. год. одузео му је опет неки бањалучки дахија 300 # Осим тога у колико се зна кад је покојник у манастир Гомијоницу дошао; није од марве као: волова, крава, коња, оваца, коза и свиња ништа тамо затекао, дочим се данас свега у доста приличном броју налази.

Према овом види се да је покојник за свету обитељ доста жртве имао, а поред тога и ону стародревну српску светињу од разних навала бранио и до смрти његове сачувао, због чега ће код српског народа и његових парохијана остати у лијепој успомени.

Вјечна му памјат.